

indskrænke mig til disse Bemærkninger, idet jeg erkender, at hvis man vil bevare Reglerne for Gaardene, er der ingen Grund til ikke at udvide dem til at gælde ogsaa for Husmændene.

Ordføreren for Forslagsstillerne

(Aadal): Det var jo en meget velvillig Modtagelse, Forslaget fik fra den sidste ærede Taler. Der er kun et Par Bemærkninger, han fremkom med, som jeg skal udtale mig om. Den første var den, at man ikke kendte synderlig til denne Testationsret. Ja, det kan jo selvfølgelig være forskelligt i de forskellige Egne. Paa min Egn er nu denne Testationsret meget brugt, og det tror jeg i det hele taget er Tilfældet paa Fyn, og jeg tror, at man nu der meget nødig vilde undvære denne Testationsret, og man ser da ogsaa, at denne Testationsret ikke er bleven indskrænket gennem Lovgivningen, gennem de forskellige Forordninger, men at man tværtimod har udvidet den. Man ser ved Forordningen af 1837, at den Gang har ogsaa de to Provisialstænders Betænkning været indhentet om denne Testationsret, og den gaar i samme Retning, at man ikke skal beskære den, men tværtimod udvide den.

Til det ærede Medlems Bemærkning om, hvorvidt man skulde udvide Retten, til alle Husmænd paa Landet, skal jeg sige, at der staar i Lovforslaget, at den skal tilkomme „Husmænd paa Landet“, og efter almindelig Lovbrug forstås der derved Husmænd, som have Drift, have Agerbrug at drive paa Landet, og det er ogsaa Meningen med Forslaget her. Husmænd, der ikke have Jord at drive, komme jo mere ind under Udtrykket Arbejdere. Og naar de ikke have Ejendom, saa er det jo heller ingen Nytte til, at de have Testationsret.

Justitsministeren (Goos): Spørgsmaalet om Udvidelse af den særlige Testationsret, som Selvejere og Arvefæstere af Gaarde have, til ogsaa at gælde Husmænd, har en Historie. Den ligger rigtignok langt tilbage, nemlig i Provisialstændernes Tid. I Fyrerne var den Tanke, der nu har fundet sit Udtryk i dette Forslag, fremme saa vel i den jydsk som i den Roskilde-Stænderforsamling, og der var begge Steder første Gang nogen Stemning for en saadan Udvidelse, hvorved man dog tillige fastholdt, at der maatte være en Grænse nedad. Man var i Stænderforsamlingen tilbøjelig til at sætte den til 1½ Td. Land efter Taksten 24. I

Kancelliet var der nogen Tilbøjelighed til at gaa ind paa den samme Tanke, men saaledes, at Grænsen sættes nedad til ½ Td. Hartkorn. Rentekammeret, som altsaa den Gang repræsenterede de Interesser, som nu maa findes i Indenrigsministeriet eller Landbrugsministeriet, fraraadede det derimod, og det bøjede Kancelliet sig for, og da det næste Gang bragtes paa Tale igen i den jydsk Stænderforsamling, saa forkastedes det med 22 St. mod 20 at foreslaa en saadan Udvidelse, saaledes at den Plakat af 17de Marts 1847, som er den sidste Lov om Forholdet, ikke berører Spørgsmaalet, men indskrænkede sig til at udvide Testationsretten i andre Retninger, og ogsaa med Hensyn til Omfanget af de Personer, hvem den skulde komme til gode, udvidedes den opad, men ikke nedad.

Grunden, hvorfor man i det hele ikke gik ind paa Tanken eller videre forfulgte Tanken om at udvide denne Testationsfrihed nedad til mindre Jordbrugere, var væsentlig den, at det samme Øjemed ikke passede: det at holde sammen paa Formuen for det ene Barn, som Testator udpegede, og holde den saaledes sammen, at han kunde blive ved Gaarden og ikke skulde udbetale saa meget, at det blev ham umuligt; derfor skulde han jo tage den for et moderat Vederlag. Men hele denne Betragtning fandt man ikke tilnærmelsesvis saa meget anvendelig for de smaa Jordbrug, om hvilke man forudsatte, at der overhovedet ikke kunde subsistere eller leves af dem som det væsentlige Erhverv, men at de kun kunde betragtes som et Bierhverv ved anden Virksomhed, som vedkommende maatte udfolde, og hvor man derfor ikke mente, at man vilde gøre sig skyldig i den Ubillighed mod de andre Børn, som følger med, at Jordbruget bliver overladt den ene mod et moderat Vederlag, det vil altsaa sige, for en efter Omstændighederne meget betydelig mindre Værdi, end det i Virkeligheden har.

Nu kunne jo Forholdene i dette lange Tidsrum i den Henseende have forandret sig; det kan godt være, at de Jordbrug, man den Gang ikke mente at kunne tillægge en saadan Betydning, at der var tilstrækkelig Grund til at forfølge det samme Øjemed, nu have faaet en saadan Betydning. Jeg finder det derfor meget naturligt, at Forslaget er blevet bragt frem, naar det overhovedet paa nogle Steder i Landet — thi der er vel Forskelligheder — har Interesse, og jeg finder heller ingen Grund til at modsætte mig det, men vil, hvis Tin-